

دوفصلنامه جامعه‌شناسی اقتصادی و توسعه، سال هشتم، شماره اول، بهار و تابستان ۱۳۹۸، صفحات ۷۷-۵۳

تاریخ دریافت: ۱۳۹۸/۰۳/۱۰

تاریخ پذیرش نهایی: ۱۳۹۸/۰۶/۱۶

تبیین مدل اثربخشی همایش‌های بزرگ ورزشی با نقش میانجی‌گری توسعه اجتماعی، فرهنگی بر توسعه اقتصادی جامعه میزبان

سجاد پاشایی*^۱
خیام اکبری^۲
سجاد اکبری^۳
فاطمه عبدوی^۴

چکیده

برگزاری همایش‌های ورزشی در سطوح بالا دستاوردهای زیادی برای جامعه میزبان به همراه دارد. مهم‌ترین ثمره برای میزبان مسائل اقتصادی است. هدف پژوهش حاضر، تبیین مدل اثربخشی همایش‌های بزرگ ورزشی با نقش میانجی-گری توسعه اجتماعی، فرهنگی بر توسعه اقتصادی جامعه میزبان است. روش پژوهش توصیفی و از نوع همبستگی بوده و جامعه آماری پژوهش را تمام دست‌اندرکاران برگزاری همایش‌های ورزشی منطقه آزاد ماکو تشکیل داده‌اند. بر اساس روش نمونه‌گیری تصادفی ساده، تعداد ۱۰۰ نفر به‌عنوان نمونه آماری انتخاب شده‌اند. ابزار جمع‌آوری اطلاعات پرسش‌نامه محقق ساخته‌ای بود که روایی صوری و محتوایی آن توسط گروهی از صاحب‌نظران مورد بررسی و تأیید قرار گرفت. نتایج حاصل از آزمون فرضیه‌ها را می‌توان توسط نرم‌افزار SMART-PLS و با استفاده از آزمون t و ضرایب مسیر (B) نشان داد. یافته‌های پژوهش نشان داد؛ از بین عوامل (توسعه ورزش جامعه میزبان؛ توسعه گردشگری؛ توسعه فرهنگی و اجتماعی) شناسایی شده، عامل فرهنگی و اجتماعی با ضریب تأثیر ۰/۵۶ و گردشگری با ضریب تأثیر ۰/۲۰، به‌ترتیب دارای بیشترین و کم‌ترین تأثیر بر توسعه اقتصادی شهر میزبان هستند. بنابراین پیشنهاد می‌شود، مدیریت ورزش کلان کشور به امر گردشگری توجه وافر نماید چرا که، جامعه میزبان با جذب گردشگر هم از لحاظ اقتصادی سود می‌کنند و هم در زمینه‌های فرهنگی با دیگر کشورها ارتباطات گسترده‌ای پیدا می‌کنند.

واژگان کلیدی: توسعه ورزش؛ توسعه گردشگری؛ توسعه فرهنگی و اجتماعی؛ توسعه اقتصادی؛ جامعه میزبان

Email:sajjad.pashaie@yahoo.com

Email:kaka_s_8@yahoo.com

Email:sajjad_akbari@yahoo.com

Email:fatemeabdavi@yahoo.com

۱- دانشجوی دکتری مدیریت ورزشی دانشگاه تبریز (نویسنده مسئول)

۲- دانشجوی دکتری مدیریت ورزشی دانشگاه تبریز

۳- دانش‌آموخته کارشناس‌ارشد مدیریت ورزشی دانشگاه ارومیه

۴- استادیار مدیریت ورزشی دانشگاه تبریز

مقدمه

همایش‌ها^۱ بخش مهمی از فرهنگ و جامعه امروزی هستند و سالانه بر تعداد آن‌ها افزوده می‌شود (لی^۲، ۲۰۰۳: ۹۳). همایش‌ها می‌توانند نیازهای اساسی بشر مانند نیازهای جسمی، روانی و فردی را برآورده نموده و نقش‌های متعددی از جمله میراث فرهنگی، آگاهی‌های فرهنگی، توسعه جامعه و گردشگری را برعهده دارد (داگلاس^۳ و همکاران، ۲۰۰۱: ۱۴). همایش‌ها برای افراد فرصتی را فراهم می‌کند که با یکدیگر تعامل داشته باشند و احساس تعلق و انسجام اجتماعی را تقویت نمایند (گتز^۴ و همکاران، ۱۹۹۱: ۱۸). بنابراین همایش به نمایش سازمان‌یافته و فعالیتی آگاهانه گفته می‌شود که از قبل برای هدف یا اهداف خاصی برنامه‌ریزی و هدایت شده‌اند و همچنین می‌تواند به یک بازاری تبدیل شود که باعث جذب بیشتر مشتریان می‌گردد (همان منبع).

بدون شک امروزه در سراسر جهان، ورزش پدیده‌ای است منحصر به فرد که به واسطه استفاده بهینه از آن در جامعه، می‌توان در بسیاری از مقولات از جمله مقوله‌های فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی به رشد چشمگیری دست یافت. ورزش، یکی از ابزارهای مفید برای انجام برخی از کارهای فرهنگی است. همایش‌های ورزشی، رویدادهای بزرگی هستند که المپیادها، تورنمنت‌ها، مسابقات جهانی و منطقه‌ای و ملی را شامل می‌شود. همایش‌ها را می‌توان به سه دسته بزرگ (شامل فرهنگی - ورزشی)، متوسط (شامل اقتصادی، اجتماعی، سیاسی) و کوچک (همایش‌های طبیعی) طبقه‌بندی نمود (فراهانی و همکاران، ۱۳۹۰: ۸۰) تقسیم نمود. فرلدین و همکاران^۵، ۲۰۰۳: ۳۷، دوستی، امنیت و سلامتی، استقامت و خلاقیت ناشی از برگزاری همایش‌ها و رویدادهای ورزشی را همدلی و رفاقت می‌نامند.

ورزش در ابعاد گوناگون اثرات مثبت مختلفی بر جامعه می‌گذارد که از مهم‌ترین آن‌ها می‌توان به اثرات اقتصادی اشاره نمود. اثرات مستقیم اقتصادی ورزش، اثراتی چون تولید

1- Conferences
2- Lee
3- Douglas
4- Getz
5- Freldin et al

کالاها و خدمات ورزشی، صادرات و واردات، هزینه‌های خانوار، ایجاد اماکن و تسهیلات، تبلیغات، مشارکت در بازار بورس، پوشش رسانه‌ای، اشتغال، جذب گردشگر و حامیان مالی را شامل می‌شود (ساندرسون^۱ و همکاران، ۲۰۰۸: ۱۴). اثرات اجتماعی به طرق گوناگون می‌توانند شامل افزایش سلامت روح و جسم، شور و هیجان، انگیزش، امید، شادابی و ... حتی تزریق و ارتقاء غرور ملی در افراد و متعاقباً در جامعه باشند (سزوس^۲ و همکاران، ۲۰۰۹: ۱۲۱۴). امروزه گردشگری ورزشی نوان یک صنعت سفید در بین کشورهای توسعه‌یافته، یکی از استراتژی مهم جهت افزایش اشتغال، درآمد، توسعه زیرساخت‌ها، بهبود وضعیت اقتصادی و سیاسی تلقی می‌شود. بر اساس شواهد موجود، ورود هر گردشگر خارجی به کشور، درآمد ارزی برابر با تولید ۲۰ بشکه نفت را به‌همراه می‌آورد (چالیپس^۳ و همکاران، ۲۰۰۳: ۲۳۴).

همایش‌های ورزشی در حال رشد و تبدیل به صنعتی بزرگ و مستقل بود که در راستای آن، همه ساله تعداد زیادی از افراد برای تماشای آن‌ها به مکان‌های مختلف سفر می‌کنند. تحقیقات نشان می‌دهد که همایش‌های ورزشی چه بزرگ چه کوچک می‌تواند شرکت کنندگان، تماشاگران، گردشگران را به خود جلب کند (چالیپ و همکاران، ۲۰۰۳: ۲۲۰). این همایش‌ها توانسته است هزاران و حتی میلیون‌ها دلار درآمد برای اقتصاد محلی فراهم کنند (سولبرگ^۴ و همکاران، ۲۰۰۷: ۲۳۴). مسابقات المپیک و جام جهانی فوتبال یک نمونه گویای این رویدادهای مهم ورزشی هستند (زیتونلو، ۱۳۹۰: ۸). از این رو همه کشورها در تلاش هستند مقاصدی برای برگزاری همایش‌های مهم ورزشی و جذب گردشگران مهیا سازند و بتوانند از این طریق، سهم وسیعی از این فعالیت اقتصادی را از آن منطقه و کشور خود سازند (کامیلا^۵ و همکاران، ۲۰۰۷: ۳۹۱).

پرداختن به ورزش و شرکت در همایش‌های بزرگ ورزشی، اثرات مفید و روانی برای دانشجویان، برگزارکنندگان به همراه داشته و همچنین، توسعه امکانات ورزشی را در پی

1- Sanderson
2- Szucs
3- Chalip
4- Solberg
5- Kamilla

خواهد داشت (امیرتاش، ۱۳۸۶: ۹). در کنار تأثیرات گردشگری ورزشی بر صنعت گردشگری نکته دیگری که در این میان از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است، تأثیر برگزاری همایش‌های ورزشی و گردشگری بر اقتصاد کشورهاست. برگزاری تورنمنت‌های ورزشی در سطح بالای بین‌المللی آوردن تحولات عظیم اقتصادی، ورزشی، فرهنگی و اجتماعی برای کشور میزبان به ارمغان می‌آورد و این موضوع به حدی برای دولت‌مردان کشورهای توسعه‌یافته و مترقی دارای اهمیت است که برای دست آوردن میزبانی رقابت‌های بین‌المللی نظیر المپیک، جام جهانی و... به انواع راه‌ها و روش‌ها متوسل می‌شوند.

منطقه آزاد ماکو به دلیل برخورداری از شرایط ویژه جغرافیایی و اقلیمی، توانایی پذیرایی از خیل عظیمی از ورزشکاران را در رشته‌های مختلف دارا است. اما در کشور ایران به علت فقدان شناخت کافی اثرات همایش‌های ورزشی، عدم مدیریت هماهنگ و نبود برنامه‌ریزی و استراتژی‌های مدون و مشخص، باعث غفلت از این حوزه و از دست رفتن فرصت‌های منحصر به فرد اقتصادی موجود در کشور شده است. چنانچه عنوان شد، ورزش دارای نقشی تاثیرگذار در توسعه شهرهاست و لذا پرداختن به مسئله اثربخشی همایش‌های بزرگ ورزشی بر توسعه اقتصادی کشور میزبان و نقش آن در شهرها ضروری به نظر می‌رسد. بنابراین محققان در این پژوهش به دنبال تبیین مدل اثربخشی همایش‌های بزرگ ورزشی با نقش میانجی‌گری توسعه اجتماعی و فرهنگی بر توسعه اقتصادی شهر میزبان (مطالعه موردی: منطقه آزاد ماکو) هستند تا دریابند، برگزاری همایش‌های ورزشی تا چه حد بر توسعه ورزش جامعه میزبان؛ توسعه گردشگری منطقه؛ توسعه فرهنگی و اجتماعی و توسعه اقتصادی جامعه میزبان تأثیر می‌گذارد.

مبانی نظری

امروزه ورزش مفهوم وسیعی به خود گرفته است و به یکی از اثرگذارترین پدیده‌های سیاسی، اجتماعی و فرهنگی جوامع مبدل شده است. توجه به ورزش و توسعه و تقویت آن یکی از مؤلفه‌های تعیین‌کننده در صنعت گردشگری گردیده است و نوع جدیدی از گردشگری را ایجاد نموده که بسیار مورد توجه و علاقه مردم دنیا واقع شده است (شجاعی و

همکاران، ۱۳۹۰: ۱۹۴). تفسیر مفهوم توسعه ورزش^۱، اولین گام در طراحی سیاست ورزش هر کشوری است. البته این مفهوم تا حدودی مجادله‌آمیز بوده و تعریف‌های مختلفی از آن ارائه شده است (هرتیز و روس، ۲۰۱۰: ۱۳۸). توسعه ورزش به سیاست‌ها و فرایندها و اقداماتی گفته می‌شود که با ترکیب آنها تلاش می‌شود فرصت‌ها و تجارب ورزشی برای همه افراد جامعه به‌وجود آید. این تعریف با چند مفهوم دیگر مانند مفهوم ورزش همگانی، مشارکت ورزشی، ورزش قهرمانی و حرفه‌ای و ورزش نخبه پیوند خورده است (رمضانی‌نژاد و همکاران، ۱۳۹۴: ۱۸). وات (۱۹۹۸) توسعه ورزش را فقط منحصر به گسترش یک رشته ورزشی نمی‌داند، بلکه آن را رشد و ارتقای همه افراد درون ورزش و توسعه سازمان‌های ورزشی برای خدمت و سرویس‌دهی بهتر به ورزش می‌داند که با هر توانایی در سطوح مختلف ورزش شرکت می‌کنند و نیازهای خود را برآورد می‌سازند (بوهلک و روینسون^۲، ۲۰۰۹: ۱۸).

امروزه، صنعت گردشگری در دنیا از منابع مهم درآمد و از عوامل موثر بر تبادلات فرهنگی بین کشورهاست و به‌عنوان گسترده‌ترین صنعت خدماتی جهان جایگاه ویژه‌ای دارد از این رو بسیاری از کشورها در رقابتی نزدیک و فشرده در پی افزایش پیش از پیش منافع و عواید خود از این فعالیت بین‌المللی‌اند (کاظمی، ۱۳۸۵: ۸). گردشگری ورزشی یکی از گونه‌های روبه رشد گردشگری است که در آن مسابقات و رویدادهای ورزشی تعداد زیادی از گردشگران را به خود جلب می‌کند. از این رو بسیاری از کشورها با سرمایه‌گذاری فراوان اثرات و فواید این گونه گردشگری را به‌خوبی جذب نموده و از آن به‌عنوان منبعی مهم جهت بهبود وضعیت اقتصادی، اجتماعی و سیاسی افزایش اشتغال و درآمد، توسعه زیرساخت‌ها و، افزایش شهرت و برندسازی خود استفاده می‌کنند (ون در زی^۳، ۲۰۱۱: ۲۳). گردشگری ورزشی سه نوع است و سه رفتار عمده را در برمی‌گیرد: ۱- شرکت کردن (گردشگری ورزشی فعال)؛ ۲- تماشا کردن (گردشگری ورزشی رویداد یا غیرفعال)؛ ۳- بازدید کردن از جذابیت‌های مشهور مربوط به ورزش مثل بازدید از شخصیت‌های ورزشی، موزه‌های

1- Sport Development
2- Böhlke and Robinson
3- Van der Zee

ورزشی، ورزشگاه‌های مهم و غیره (محمودی‌یکتا و همکاران، ۱۴۹). عوامل زیادی بر توسعه گردشگری ورزشی تأثیرگذارند که تعدادی از آن‌ها عبارتند از: جذابیت رویداد ورزشی، محدودیت‌های ایمنی، امنیتی و مالی، سطح آگاهی و دانش افراد، افزایش تعاملات مردمی، آرامش بخشی، جدید و جالب بودن رویداد ورزشی، وضعیت اقتصادی گردشگران و ... (باسلار، ۲۰۰۷: ۱۸). لایمر و ویس^۱ (۲۰۰۹: ۳۱) معتقدند که به کارگیری مؤثر ابزارهای بازاریابی گردشگری برای یک کشور و یا منطقه امری ضروری است؛ زیرا با بازاریابی می‌توان به گردشگران بالقوه اطلاعاتی درباره آنچه که منطقه می‌تواند ارائه دهد، عرضه نمود و آن‌ها را نسبت به بازدید از آن ترغیب کرد.

اساساً فرهنگ تعیین‌کننده رفتار، پندار و کردار انسان و روش درک او از جهانی است که در آن زندگی می‌کند و معرف جهان‌بینی، دیدگاه‌ها، نگرش‌ها و شیوه پنداشت و رفتار است. (سیدجوادین و ناصرزاده، ۱۳۸۴: ۸). یکی از مهم‌ترین عناوینی که ذیل مباحث فرهنگ و توسعه در دهه‌های ۱۹۸۰ و ۱۹۹۰ مطرح بوده، توسعه اجتماعی است. توسعه و سرمایه اجتماعی شامل هنجارها و ارزش‌هایی است که در میان گروهی از مردم تسهیم شده و به ارتقا میزان همکاری و اعتماد در بین آنها می‌انجامد؛ توسعه اجتماعی، مانند سرمایه انسانی و فیزیکی به‌عنوان منبع ثروت مطرح می‌باشد. در مطالعات مختلف نقش توسعه اجتماعی بر رشد اقتصادی نشان داده شده است و بنابر تعریف ارائه شده از توسعه اجتماعی به‌طور قطع توسعه فرهنگ نقش مؤثری در شکل‌گیری سرمایه اجتماعی دارد (پانتام، ۱۹۹۳: ۸).

توسعه امری فراگیر در جامعه است و نمی‌تواند تنها در یک بخش از آن اتفاق بیفتد. «توسعه اقتصادی» عبارت است از رشد همراه با افزایش ظرفیت‌های تولیدی اعم از ظرفیت‌های فیزیکی، انسانی و اجتماعی. در توسعه اقتصادی، رشد کمی تولید حاصل خواهد شد اما در کنار آن، نهادهای اجتماعی نیز متحول خواهند شد، نگرش‌ها تغییر خواهد کرد، توان بهره‌برداری از منابع موجود به صورت مستمر و پویا افزایش یافته و هر روز نوآوری جدیدی انجام خواهد شد. به علاوه می‌توان گفت ترکیب تولید و سهم نسبی نهاده‌ها نیز در فرآیند تولید تغییر می‌کند (بوهلک و روبینسون، ۲۰۰۹: ۱۸).

تمرکز بر جنبه‌های مختلف صنعت گردشگری، همراه با برنامه‌ریزی‌های مدیریت محلی و ملی هر جامعه‌ای، نقش بسیار با اهمیتی در فرایندهای بین‌المللی و ملی هر جامعه‌ای می‌تواند ایفا کند. گردشگری علاوه بر تأثیرات مثبتی که بر اقتصاد شهر، معیشت شهروندان، توسعه کسب و کارهای خرد و بهبود وضعیت زیرساخت‌های شهری دارد، می‌تواند به‌عنوان یکی از منابع درآمد مهم در اقتصاد شهر میزبان، نقش اساسی ایفا نماید. از این رو محققان بسیاری به بررسی عوامل تأثیرگذار بر توسعه پایدار گردشگری پرداختند که از آن جمله می‌توان به تحقیقات نیکنام (۱۳۹۷: ۴۰)، صیادی (۱۳۹۵: ۱۰)، رضانی (۱۳۹۵: ۵۲)، فیض‌الهی (۱۳۹۴: ۷۰)، دیرو و جاکو^۱ (۲۰۰۶: ۶)، کوساسی^۲ (۲۰۰۵: ۳۶)، کزاک^۳ (۲۰۰۵: ۱۴)، یاماشاگی^۴ (۲۰۰۵: ۱۸)، چو^۵ (۲۰۰۴: ۶۲) و ... اشاره کرد.

همایش‌های ورزشی به‌لحاظ تأثیر اقتصادی، یکی از شاخص‌ترین مقوله از گردشگری ورزشی می‌باشد. به این خاطر توسعه توریسم ورزشی و برگزاری همایش‌های مهم ورزشی و رشد آن علاقه تعداد زیادی از کشورها و مقامات را برانگیخته است (سولبرگ و همکاران، ۲۰۰۷: ۲). به‌طور مثال کشور ترکیه با سرمایه‌گذاری بر رویداد ورزشی، خصوصاً شهر آنتالیا در سال ۲۰۰۳، ۷۰۰ تیم ورزشی و در سال ۲۰۰۷، ۱۲۰۰ تیم ورزشی از سراسر دنیا حتی ایران را جهت برگزاری همایش‌های ورزشی را به خود جلب کرده و در سال ۲۰۰۷ مبلغی برابر با ۶ میلیون دلار از این طریق درآمد داشته و باعث اشتغال تعداد زیادی از جوانان منطقه شده است (اسوز^۶ و همکاران، ۲۰۱۰: ۷۳).

تحقیقات نشان داده اگر همایش‌های مهم ورزشی موفقیت‌آمیز باشند، پیامدهای طولانی مدت اجتماعی و اقتصادی به‌طور مستقیم یا غیرمستقیم زیادی بر منطقه ایجاد می‌کنند (کامبل و همکاران، ۲۰۰۸). اکثر مقالات منتشر شده در مورد دوره‌های بازی المپیک عمدتاً بر مزیت‌های دائمی مناسب مثل توسعه تسهیلات و زیر بناها، بازسازی شهرها، اعتبار و

1- Diro & Kakoo

2- Kosasi

3- Kozak

4- Yamaguchi

5- Cho

6- Icoz

شهرت بین‌المللی، رشد و اشتغال‌زایی تمرکز کرده‌اند (کاپلانیدو^۱، ۲۰۰۶: ۹ و ماتوس^۲، ۲۰۰۶: ۱۸). ریچی و لایون^۳ ۱۹۹۰: ۲۳، در تحقیقات خود به این نتیجه رسیدند که منافع متعددی از جمله شناخت شهر میزبان، افزایش گردشگر، منافع اقتصادی و افزایش امکانات فرصتی را برای دیدار با افراد مختلف و ایجاد فضای آرام توأم با هیجان را در جامعه میزبان ذکر کرده‌اند. یائو^۴ ۲۰۱۰: ۲۲۰، در تحقیق خود نشان داد، بازی‌های المپیک صدها میلیون تماشاگر را به خود جذب نموده و مزایای برای کشور میزبان از جمله افزایش سرمایه فرهنگی، فراهم کردن فرصت‌های شغلی، جذب درآمد و برقراری تعامل با جامعه جهانی را به دنبال دارد. سوتیریادیو^۵ و همکاران، ۲۰۰۸، در تحقیق خود به این نتیجه رسیدند که، برگزاری مسابقات و همایش‌های ورزشی برای توسعه فنی ورزشکاران نخبه، ترویج ورزش و افزایش ویژگی و خصوصیات آن مهم هستند. پژوهشی که توسط اندام و همکاران در سال (۱۳۹۲: ۸۵)، با موضوع بررسی اثرات برگزاری همایش‌های ورزشی بر جامعه میزبان انجام شد، نتایج حاکی از این بود از میان شش عامل (توسعه زیرساخت و مدیریت؛ اقتصادی؛ سرمایه اجتماعی؛ توسعه و ارتقاء؛ همدلی و رفاقت؛ توسعه فرهنگی) شناخته شده در برگزاری رویدادهای ورزشی، عامل توسعه زیرساخت و مدیریت با اهمیت‌ترین و عامل توسعه اقتصادی کم اهمیت‌ترین عامل شناسایی شدند. در آخر شواهدی حاکی از آن است که، برگزاری همایش‌های بزرگ ورزشی باعث بهبود و تقویت زیرساخت‌های عمومی و امکانات ورزشی کشور میزبان می‌باشد (منزرایتر^۶، ۲۰۰۸: ۲۲۴؛ اسمیت و همکاران^۷، ۲۰۰۷: ۱۱۴۳؛ پریوس^۸، ۲۰۰۷: ۲۲؛ ریچی^۹، ۱۹۸۴: ۱۱؛ هال^{۱۰}، ۱۹۹۲: ۱۶؛ گتز^{۱۱}، ۱۹۹۱: ۱۸؛ بسلر^{۱۲}، ۲۰۰۷: ۱۸).

- 1- Kaplanidou
- 2- Matos
- 3- Ritchie & Lyons
- 4- Yao
- 5- Sotiriadou et al
- 6- Manzenreiter
- 7- Smith & Fox
- 8- Preuss
- 9- Ritchie
- 10- Hall
- 11- Getz
- 12- Bassler

روش‌شناسی

پژوهش حاضر، از نوع همبستگی و با توجه به هدف از نوع کاربردی می‌باشد و جمع‌آوری اطلاعات به شکل میدانی انجام گرفته است. جامعه‌ی آماری پژوهش را دست‌اندرکاران برگزاری همایش‌های ورزشی منطقه آزاد ماکو در سال ۹۵ تشکیل داده‌اند. بر اساس روش نمونه‌گیری تصادفی ساده، تعداد ۱۰۰ نفر بعنوان نمونه و جامعه آماری انتخاب شده‌اند.

یک مدل معادلات ساختاری که از روش حداقل مربعات جزئی (PLS) در حل آن استفاده شده است، می‌بایست در دو مرحله تحلیل و تفسیر قرار گیرد. منظور از بررسی مدل اندازه‌گیری، بررسی وزن‌ها و بارهای متغیرهای مکنون (شکل ۲) و منظور از بررسی مدل ساختاری بررسی ضرایب مسیر بین متغیرهای مکنون می‌باشد (شکل ۳). مدل معادلات ساختاری رویکرد آماری جامعی برای آزمون فرضیه‌هایی درباره‌ی روابط بین متغیرهای مشاهده شده و متغیرهای مکنون است. از طریق این رویکرد می‌توان قابل قبول بودن مدل‌های نظری را در جامعه‌های خاص با استفاده از داده‌های همبستگی، غیرآزمایشی و آزمایشی آزمون کرد. بنابه نظر هومن (۱۳۸۴)، مدل‌سازی معادلات ساختاری یک تکنیک تحلیل چند متغیری بسیار کلی و نیرومند از خانواده رگرسیون چند متغیری است و یک رویکرد جامع برای آزمون فرضیه‌هایی درباره‌ی روابط مستقیم و غیرمستقیم بین متغیرها است. با این روش می‌توان قابل قبول بودن مدل‌های نظری را در جامعه‌های مشخص آزمود. در تحلیل عاملی تأییدی حداقل حجم نمونه براساس عامل‌ها تعیین می‌شود نه متغیرها. ابزار تحقیق شامل پرسشنامه‌ای محقق ساخته است که از دو بخش مربوط به اطلاعات دموگرافیک پاسخ‌دهندگان و بخش دوم مربوط به پرسش‌نامه اثربخشی همایش‌های بزرگ ورزشی بر کشور میزبان که در قالب چهار سازه اصلی "توسعه ورزش"، "توسعه گردشگری"، "توسعه فرهنگی و اجتماعی"؛ "توسعه اقتصادی" طراحی و بر اساس مقیاس پنج ارزشی لیکرت امتیازدهی شد. روایی این پرسش‌نامه توسط ۵ تن از اساتید متخصص در یک آزمون اولیه پرسش‌نامه را از لحاظ محتوی و شکل بررسی نموده و پیشنهادهایی در خصوص شفاف‌سازی بهتر برخی سؤالات مطرح نمودند و پس از جمع‌بندی نظرات، پرسش‌نامه نهایی در قالب پژوهش تنظیم شد.

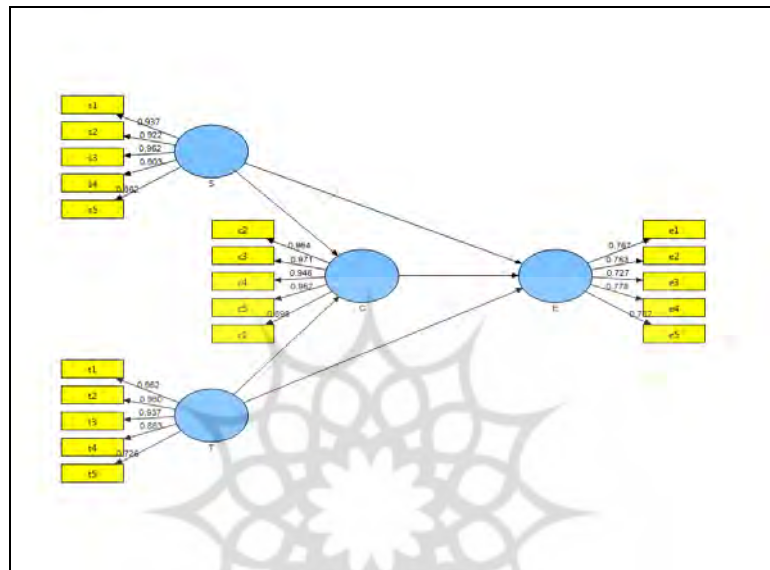
دغدغه‌روایی و پایایی در همه شیوه‌های پژوهش مورد توجه بسیاری از پژوهشگران قرار دارد. برای بررسی همسانی درونی و پایایی، مقدار آلفا کرونباخ و همبستگی کلی همه عوامل بررسی می‌شود (جدول ۱). طبق نظر کرونباخ (۱۹۵۱) ضریب آلفا کرونباخ، رایج‌ترین برآورد سازگاری داخلی است که این مقدار باید بالاتر از ۷۰٪ باشد. از طرفی مقدار آیت‌همبستگی کلی متغیر مشاهده شده بزرگتر از ۳٪ پذیرفته است. از این رو سئوال‌هایی که مقدار آیت‌همبستگی کلی آن‌ها کمتر از ۳٪ بود یا سئوال‌هایی که مقدار آلفا کرونباخ متغیرهای پنهان با حذف آن‌ها بهبود می‌یافت، و حذف آن‌ها توجیه داشت، به صورت مرحله‌ای حذف گردیدند. نهایتاً پرسش‌نامه با ۲۰ سئوال اصلی، مورد تایید قرار گرفت. پایایی پرسش‌نامه‌های تحقیق با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ برای کل پرسش‌نامه برابر با ۰٫۹۲ بود. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از ضریب همبستگی و برای طراحی مدل از روش مدل‌سازی معادلات ساختاری (SEM)، از نرم‌افزار Smart PLS استفاده شد.

جدول شماره ۱: واریانس سازه‌ها، اعتبار ترکیبی، واریانس تبیین شده، آلفای کرونباخ و ماتریس همبستگی متغیرهای تحقیق

متغیرها	AVE	Composite Reliability	R Square	Cronbach's Alpha	فرهنگی و اجتماعی	اقتصادی ورزشی	گردشگری
فرهنگی و اجتماعی	۰/۹۰	۰/۹۸	۰/۸۸	۰/۹۷	۰/۹۵	۰/۹۴	۰/۹۰
اقتصادی	۰/۸۸	۰/۸۷	۰/۹۱	۰/۸۲	۱	۰/۷۶	۰/۷۰
ورزشی	۰/۸۴	۰/۹۶	۰/۹۵	۰/۹۵	۱	۰/۹۲	۰/۸۹
گردشگری	۰/۸۰	۰/۹۵	۰/۹۳	۰/۹۳	۱	۱	۰/۸۹

($p < 0/001$) *

روش ارزیابی مدل

شکل شماره ۱: بارهای عاملی مربوط به گویه‌های مدل پیشنهادی

اولین عاملی که در ارزیابی مدل‌های سنجش، باید مورد توجه قرار گیرد، تک بعدی بودن شاخص‌های مدل است. یعنی هر شاخصی در مجموعه شاخص‌ها، باید با یک مقدار بار عاملی بزرگ، تنها به یک بعد یا متغیر نهفته، بارگذاری گردد. بدین منظور باید مقدار بار عاملی بزرگ‌تر از ۰.۶ باشد و مقدار بار عاملی کوچک‌تر از ۰.۴ کوچک محسوب شده و باید از مجموعه شاخص‌ها حذف گردد. بنابراین گویه‌هایی که دارای بار عاملی کم بودند، حذف شدند (شکل ۱).

مقدار ضریب قابلیت اطمینان ساختاری^۱ عامل دیگری است که در ارزیابی قابلیت اطمینان سازگاری درونی مدل‌های سنجش قابل استفاده است. مقدار این ضریب نیز، از ۰ تا ۱ متغیر است که مقادیر بالاتر از ۰.۷۰ پذیرفته شده بوده و مقادیر کمتر از ۰.۶۰ نامطلوب

1- Composite Reliability (CR)

ارزیابی می‌گردد. اعتبار همگرایی، همبستگی زیاد شاخص‌های یک سازه را در مقایسه با همبستگی شاخص‌های سازه‌های دیگر نشان می‌دهد که در مدل‌های سنجش باید ارزیابی شود. به منظور ارزیابی اعتبار همگرایی در نرم‌افزار اسمارت PLS از AVA^۱ استفاده می‌شود. مقدار این ضریب نیز، از ۰ تا ۱ متغیر است که مقادیر بالاتر از ۵۰٪ پذیرفته شده است. اعتبار تشخیصی، بیانگر وجود اعتبار تشخیصی، بیانگر وجود که در مدل‌های سنجش باید ارزیابی شود. معیار فروئل - لارکر اشاره به این مسئله دارد که ریشه دوم مقادیر واریانس شرح داده شده (AVE) هر سازه، بزرگ‌تر از مقادیر همبستگی آن سازه با سازه‌های دیگر باشد. اعتبار اشتراک^۲ کیفیت مدل اندازه‌گیری سازه‌ها را می‌سنجد. اگر شاخص واریانس اشتراک مثبت باشد نشان دهنده کیفیت خوب مدل اندازه‌گیری است. لذا از میزان واریانس تبیین شده^۳ جهت آگاهی از درصد تغییرات پیش‌بینی شده توسط هر کدام از متغیرها استفاده می‌شود. بنابراین نتایج جدول (۱) نشان می‌دهد همه سازه‌های مدل دارای اعتبار ترکیبی قابل قبول هستند و این نشان دهنده تحقق شرط پایایی مدل هست.

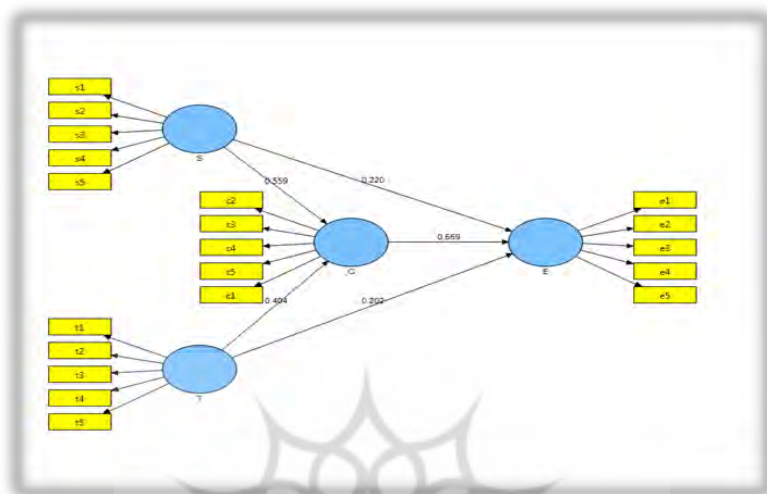
تحلیل مدل ساختاری

پس از ارزیابی مدل‌های سنجش، نوبت به ارزیابی مدل ساختاری می‌رسد. در این مرحله، محقق، باید علامت جبری ضریب، اندازه و سطح معنی‌داری آن را بررسی نماید. اندازه ضریب مسیر، نشان دهنده قدرت و قوت رابطه بین دو متغیر نهفته است. برخی محققین بر این باور هستند که ضریب مسیر بزرگ‌تر از ۱۰۰٪ یک میزان مشخصی از تأثیر در مدل را نشان می‌دهد. نتایج به دست آمده برای ضرایب مسیر و سطح معنی‌داری (آماره تی) آن‌ها در شکل‌های ۲ و ۳ نمایش داده شده است.

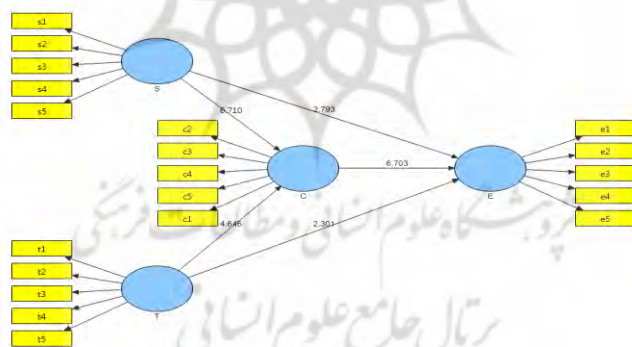
1- Average variance extracted

2- Commuality

3- R Square

شکل شماره ۴: ضرایب مسیر

شکل شماره ۳: نتایج اصلاح شده آزمون t

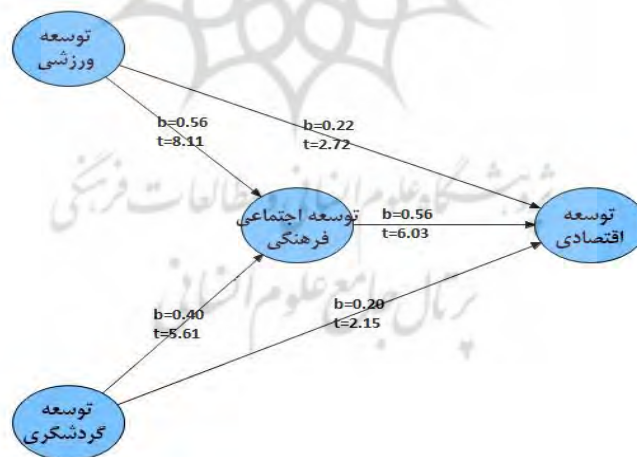
در نرم‌افزار «پی.ال.اس»، ارزش «تی»^۱، معنی‌دار بودن اثر متغیرها را برهم نشان می‌دهد. اگر مقدار «تی»، بیشتر از ۱/۹۶ باشد یعنی اثر مثبت وجود دارد و معنی‌دار است. اگر بین ۱/۹۶+ و ۱/۹۶- باشد، اثر معنی‌داری وجود ندارد و اگر کوچک‌تر از ۱/۹۶- باشد یعنی اثر منفی دارد ولی معنی‌دار است. مقدار آماره تی در واقع ملاک اصلی تایید یا رد فرضیات است اگر این مقدار آماره به ترتیب از ۱/۶۴، ۱/۹۶ و ۲/۵۸ بیشتر باشد نتیجه می‌گیریم که آن فرضیه در سطوح ۹۰، ۹۵ و ۹۹ درصد تأیید می‌شود. همچنین ضرایب مسیر اگر بالای ۰/۶ باشد بدین معنی است که ارتباط قوی میان دو متغیر وجود دارد. اگر بین ۰/۳ و ۰/۶ باشد ارتباط متوسط و اگر زیر ۰/۳ باشد ارتباط ضعیفی وجود دارد. همچنین اعداد بالاتر از ۱/۹۶ در سطح ۰/۰۵ و بالاتر از ۲/۵۸ در سطح ۰/۰۱ معنی‌دار هستند (جدول ۲). همچنین باید گفت که اگر مقدار ضریب مسیر بین متغیر مکنون مستقل و متغیر مکنون وابسته مثبت باشد نتیجه می‌گیریم که با افزایش متغیر مستقل شاهد افزایش در متغیر وابسته خواهیم بود و بالعکس. اگر مقدار ضریب مسیر بین متغیر مکنون مستقل و متغیر مکنون وابسته منفی باشد نتیجه می‌گیریم که با افزایش متغیر مستقل شاهد کاهش در متغیر وابسته خواهیم بود. مقدار «آر.دو»^۲، نشان دهنده توانایی مدل در توصیف سازه است در حقیقت مقدار «آر.دو»، بیانگر میزان برازندگی مدل است و نشان می‌دهند که چند درصد از تغییرات متغیر وابسته توسط متغیرهای مستقل تبیین می‌شود. این مقدار هرچه قدر به یک نزدیک‌تر باشد برازش بیشتری را نشان می‌دهد.

حال با توجه به معنادار بودن رابطه متغیرهای فرضیه‌های پژوهش، می‌توان به مدل نهایی پژوهش پرداخت. نتایج آزمون فرضیه‌های پژوهش بر مبنای مدل‌سازی معادلات ساختاری، مسیرهای علی به همراه ضرایب رگرسیونی و مقادیر شاخص‌های جزئی مربوط در شکل (۴) نشان داده شده است. همان‌طور که در این شکل ملاحظه می‌شود، اکثر فرضیه‌های پژوهش در سطح اطمینان ۹۹٪ مورد تأیید و در سطح ۰/۰۱ معنی‌دار هستند.

1- T
2- R2

جدول شماره ۴: ضرایب مسیر و میزان معنی‌داری

ردیف	مسیرها (فرضیه‌ها)	ضریب مسیر	ارزش آزمون t	سطح معنی‌داری	جهت تاثیر	میزان تاثیر
۱	توسعه ورزشی ← توسعه فرهنگی و اجتماعی	۰/۵۶	۸/۱۱	۰/۰۱	مثبت	متوسط
۲	توسعه گردشگری ← توسعه فرهنگی و اجتماعی	۰/۴۰	۵/۶۱	۰/۰۱	مثبت	متوسط
۳	توسعه ورزشی ← توسعه اقتصادی	۰/۲۲	۲/۷۲	۰/۰۱	مثبت	ضعیف
۴	توسعه گردشگری ← توسعه اقتصادی	۰/۲۰	۲/۱۵	۰/۰۵	مثبت	ضعیف
۵	توسعه فرهنگی و اجتماعی ← توسعه اقتصادی	۰/۵۶	۶/۰۳	۰/۰۱	مثبت	متوسط
	توسعه ورزشی ← توسعه اقتصادی	۰/۲۲	۲/۷۲	۰/۰۱	مثبت	ضعیف
۶	توسعه ورزشی ← توسعه فرهنگی و اجتماعی	۰/۵۶	۸/۱۱	۰/۰۵	مثبت	متوسط
	توسعه فرهنگی و اجتماعی ← توسعه اقتصادی	۰/۵۶	۶/۰۳	۰/۰۱	مثبت	متوسط
	توسعه گردشگری ← توسعه اقتصادی	۰/۲۰	۲/۱۵	۰/۰۵	مثبت	ضعیف
۷	توسعه گردشگری ← توسعه فرهنگی و اجتماعی	۰/۴۰	۵/۶۱	۰/۰۱	مثبت	متوسط
	توسعه فرهنگی و اجتماعی ← توسعه اقتصادی	۰/۵۶	۶/۰۳	۰/۰۱	مثبت	متوسط

شکل شماره ۴: مدل نهایی پژوهش

بحث و نتیجه‌گیری

کشورهای توسعه‌یافته بر پایه‌ی پژوهش‌های علمی در بخش نیروهای انسانی سرمایه‌گذاری‌های زیادی انجام داده‌اند و در این حوزه، پیشرفت‌های چشمگیری داشته‌اند. ورزش به‌عنوان یکی از مهم‌ترین عوامل تأثیرگذار بر اقشار جمعیت شهری نقش حیاتی را در توسعه شهرها می‌تواند ایفا نماید، امروزه ورزش به‌عنوان یک موضوع مهم فرهنگی که مبنای بسیاری از رفتارها و الگوهای اجتماعی است، نقش مهمی را در توسعه جامعه به خود اختصاص داده است، یا پیامدهای این پدیده علاوه بر دستاوردهای آشکار فرهنگی، اجتماعی، گردشگری، اقتصادی و سیاسی در بسیاری از زوایای پنهان عرصه‌های ملی و فراملی راهگشا بوده و زمینه‌های شکوفایی جامعه را فراهم می‌سازد. بنابراین برگزاری همایش‌های ورزشی می‌تواند برای هر کشور میزبان مفید باشد. نتایج حاصله از مدل معادلات ساختاری نشان داد که، مدل پژوهش در شرایط مناسبی قرار دارد و از بین چهار عامل (توسعه ورزش جامعه میزبان؛ توسعه گردشگری؛ توسعه فرهنگی و اجتماعی و توسعه اقتصادی) شناسایی شده در برگزاری همایش‌های ورزشی، عامل فرهنگی و اجتماعی با ضریب تأثیر ۰/۵۶ و گردشگری با ضریب تأثیر ۰/۲۰، به‌ترتیب دارای بیشترین و کم‌ترین تأثیر بر توسعه اقتصادی کشور میزبان داشتند. از طرفی نقش میانجی‌گری توسعه فرهنگی، اجتماعی در برگزاری همایش‌های بزرگ ورزشی بر توسعه اقتصادی جامعه میزبان تأیید شد. بر اساس این حقایق، نتایج حاصل از آزمون فرضیه‌های پژوهش که از مدل استخراج شده به شرح زیر می‌باشد؛

نتایج حاصل از پژوهش نشان داد، توسعه ورزش بر توسعه اجتماعی، فرهنگی کشور میزبان برگزارکننده همایش ورزشی تأثیر مثبت و معنی‌داری دارد. این عامل به افزایش منزلت اجتماعی و فرهنگی جامعه میزبان از طریق نمایش منطقه‌ای، پوشش رسانه‌ای و جذب گردشگر اشاره دارد که برای کشور برگزارکننده همایش غرور و افتخار را به ارمغان می‌آورد. که با نتایج تحقیقات نتلوکو و اسوارت (۲۰۰۸: ۹۳)؛ گنز (۱۹۹۷: ۱۸)؛ براون و مسی (۲۰۰۱: ۱۴)، اندام و همکاران (۱۳۹۲: ۸۵)، همسو می‌باشد. با توجه به این که منطقه آزاد ماکو تجربه برگزاری رویداد بزرگی مثل همایش پیاده‌روی خانوادگی را دارد؛ از این رو مسئولان این فرصت را مغتنم شمرده تا افراد تجاری در زمینه برگزاری همایش‌های بزرگ

ورزش در سطح بین‌المللی کسب کنند و از طرفی سطح علمی اجرایی خودش را افزایش دهند و از سوی دیگر مسئولین از امکانات ورزشی منطقه آگاه شوند و اقدامات و تدابیری برای رفع کمبودها و مشکلات احتمالی برای برگزاری همایش‌های بین‌المللی اتخاذ نمایند. همان طوریکه گنز (۱۹۹۷: ۱۵)؛ عنوان کرد، برپایی امکانات جدید ورزشی در نتیجه برگزاری همایش‌های ورزشی می‌تواند، هویت فرهنگی و اجتماعی کشور میزبان را ارتقاء بخشد، جلب مشارکت و پیوستگی اجتماعی را توسعه دهد و موتور محرکه‌ای برای توسعه اقتصادی کشور میزبان باشد.

نتایج حاکی از این بود، توسعه گردشگری بر توسعه اجتماعی، فرهنگی کشور برگزار کننده همایش ورزشی، تأثیر مثبت و معنی‌داری دارد. که با نتایج تحقیقات شفیع‌ی و محمدی (۱۳۹۳: ۹۰)؛ هورچ و همکاران (۲۰۰۴: ۲۰۳)؛ فردلین و همکاران (۲۰۰۳: ۳۷) همسو می‌باشد. در عین حال با پیشرفت جوامع و ماشینی شدن زندگی در سال‌های اخیر، ورزش به‌عنوان فعالیتی پویا نقش و جایگاه بارزی در زندگی مردم داشته و به یک پدیده اجتماعی و فرهنگی تبدیل شده است چرا که ورزش با تولید میلیاردها دلار از طریق بلیط فروشی، حق پخش و برگزاری همایش‌های ورزشی به یک پدیده اقتصادی مهم در جهان تبدیل شده است.

نتایج حاصل از پژوهش نشان داد، توسعه ورزش بر توسعه اقتصادی کشور میزان برگزارکننده همایش ورزشی تأثیر مثبت و معنی‌داری دارد. این عامل با نتایج مطالعات برخی محققان که در شناسایی اثرات به عامل ورزش و توسعه اقتصاد اشاره داشتند، همسو می‌باشد (گنز، ۱۹۹۱: ۱۸). از طرفی نتایج تحقیق اندام و همکاران (۱۳۹۲: ۸۵)، نشان داد، برگزاری همایش‌های ورزشی بر توسعه اقتصادی کشور میزبان تأثیر دارد. به نوعی با نتایج پژوهش حاضر همخوانی دارد. سرمایه‌گذاری که جامعه با به‌کارگیری مالیات‌های عمومی در این زمینه انجام می‌دهد و انتظار دارد که همایش‌های ورزشی توجه تماشاگران و گردشگران ورزشی زیادی را به جامعه و اجتماع آنها جلب نموده و با ورود این ملاقات‌کنندگان رونق تجاری بیشتری در جامعه ایجاد گردد.

نتایج حاصل از پژوهش نشان داد، گردشگری ورزشی بر توسعه اقتصادی برگزارکننده همایش ورزشی کشور میزبان تأثیر مثبت و معناداری دارد که با نتایج پژوهش‌های گیبسون و همکاران (۲۰۱۱: ۱۷۰)؛ هریتز و روس (۲۰۱۰: ۱۳۸)؛ هندرسون (۲۰۰۷: ۲۳۹)؛ کرمی‌پور (۱۳۹۱: ۱۶)؛ حسینی و همکاران (۱۳۸۹: ۱۷۶)، همخوانی دارد. با توجه به اینکه گردشگری ورزشی به‌عنوان ابزاری برای رشد پایدار اقتصادی به‌طور گسترده مورد توجه قرار گرفته است. بنابراین اهمیت گردشگری ورزشی و تأثیرات اقتصادی آن بر جوامع بر کسی پوشیده نیست. بدیهی است که حضور جمعیت گردشگر در همایش‌های ورزشی مقتضای ارائه خدمات برای آن‌ها را فراهم می‌کند، از این‌رو افزایش سطح اشتغال و کاهش بیکاری به علت وابستگی مستقیم بسیاری از مشاغل به گردشگری، که به‌واسطه ارائه خدمات برای آن‌ها است موجه جلوه می‌کند. بر اساس نظریه تبادل اجتماعی، افراد و جامعه میزبان تنها در صورتی از یک برنامه یا کسب و کار حمایت خواهند کرد که درباره آن اطلاع داشته و به سود یا منفی از آن برسد. از این‌رو اطلاع از عقاید ساکنان و صاحبان کسب و کارهای مرتبط درباره گردشگری ورزشی برای توسعه این صنعت ضروری بوده و بی‌توجهی به عقاید ساکنان آن منطقه می‌تواند عواقب اقتصادی نامطلوبی به دنبال داشته باشد.

نتایج حاصل از این پژوهش بیانگر این بود که، توسعه ورزش به‌صورت مستقیم تأثیر بسزایی در توسعه اقتصادی کشور میزبان دارد ولی به‌نظر می‌رسد از بین عوامل برگزارکننده همایش ورزشی، ورزش به‌صورت غیرمستقیم با نقش میانجی‌گری عوامل اجتماعی و فرهنگی تأثیر مثبت و معنی‌داری بر توسعه اقتصادی کشور میزبان، دارد. این عامل می‌تواند به ساخت تسهیلات جدید، رشد زیرساخت‌های محلی، حفظ آثار باستانی، رشد و توسعه‌ی محیط‌های طبیعی، رشد و توسعه‌ی محیط‌های شهری، ارتقاء و توسعه ورزش کشور میزبان کمک کند. با توجه به این‌که، تاکنون تحقیق خارجی و داخلی در این زمینه و در خصوص مؤلفه‌ی میانجی‌گری مورد بحث در این پژوهش در حوزه ورزشی انجام نشده است؛ بنابراین مقایسه با تحقیقات پیشین زیاد امکان‌پذیر نیست.

در آخر نتایج حاصل از این پژوهش بیانگر این بود که، گردشگری به‌صورت مستقیم تأثیر بسزایی در توسعه اقتصادی کشور میزبان دارد ولی به‌نظر می‌رسد از بین عوامل

برگزارکننده همایش ورزشی، توسعه گردشگری به صورت غیرمستقیم با نقش میانجی‌گری عوامل اجتماعی و فرهنگی تاثیر مثبت و معنی‌داری بر توسعه اقتصادی کشور میزبان، دارد. در این میان گردشگری ورزشی می‌تواند بعنوان شکلی با اهمیت از فعالیت‌های انسانی، اثرات قابل توجهی داشته باشد. این اثرات در منطقه مقصد جایی که گردشگران با محیط محلی، اقتصاد فرهنگ و جامعه تعامل دارند، مشهود است. از این رو می‌توان بطور مرسوم اثرات گردشگری را تحت عنوان اثرات اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی مورد بررسی قرار داد. باتوجه به این‌که، تاکنون تحقیق خارجی و داخلی در این زمینه و در خصوص مؤلفه میانجی‌گری مورد بحث در این پژوهش در حوزه ورزشی انجام نشده است؛ بنابراین مقایسه با تحقیقات پیشین زیاد امکان‌پذیر نیست.

با این حال با توجه به نتایج دو فرضیه آخر می‌توان گفت، نقش میانجی‌گری عامل اجتماعی، فرهنگی می‌تواند اثرات قابل توجهی در زمینه‌های گوناگون مثل (تجدید حیات نواحی فقر یا غیرصنعتی؛ نوزایی هنرها و فنون محلی و فعالیت‌های فرهنگی، هنری؛ بهبود زندگی اجتماعی، فرهنگی کشور برگزارکننده همایش؛ نوسازی سنت‌های معماری محل؛ افزایش لزوم حفاظت از مناطق فوق‌العاده و زیبایی که دارای ارزش زیبایی شناختی و فرهنگی دارند) برای برگزارکننده همایش ورزشی کشور میزبان داشته باشد.

با تبلور یافتن همایش‌های ورزشی به‌عنوان یک نیاز، در بطن آن توسعه گردشگری ورزشی و تبدیل شدن آن به‌عنوان بزرگ‌ترین صنعت خدماتی دنیا و تخصصی‌شدن گردشگری، این فرصت را فراهم کرده تا هر مقصدی جهت بهره‌جستن از منافع حاصل از گردشگری امیدوار باشد. پتانسیل‌های گردشگری برای کشور میزبان برگزارکننده همایش از سرمایه‌های منحصر به فرد هر کشور و منطقه به شمار می‌رود که شناسایی، طبقه‌بندی و برنامه‌ریزی آن جهت توسعه اقتصادی کشور میزبان حائز اهمیت است. در این راستا توسعه اقتصادی نیازمند برنامه‌ریزی جامع و کارآمد بوده و این در حالی است که منطقه آزاد ماکو با توجه به ویژگی‌ها و توان‌های منحصر به فرد خود، دارای قابلیت بالایی در زمینه توسعه این صنعت می‌باشد.

از طرفی با توجه به اینکه توسعه فرهنگی، اجتماعی عاملی زیربنایی در ساختار جامعه است و بر همه عوامل روبنایی جامعه از جمله هنر، سیاست، اقتصاد، ورزش و ... تأثیر می‌گذارد بنابراین رابطه بین عامل فرهنگی، اجتماعی و مولفه‌های دیگر رابطه‌ای دو سویه است. اما به دلیل زیربنایی بودن فرهنگ، تاثیرگذاری آن نسبت به تأثیرپذیری از بقیه موضوعات بیشتر است پس ضروری است متولیان برگزارکنندگان همایش‌های ورزشی به این نکته توجه کنند که توسعه فرهنگی، اجتماعی در این زمینه مهم است، زیرا هرگونه رفتار درست یا نادرستی از نظر فرهنگ ما می‌تواند در سلامت یا عدم سلامت جامعه بخصوص همایش ورزشی تاثیرگذار باشد.

منابع

- امیرتاش، محمدعلی (۱۳۸۶) مقایسه توسعه المپیادهای ورزشی دانشجویی پنجم، ششم، هفتم، و هشتم، و ارائه راهکار برای بقا کیفیت المپیادهای ورزشی دانشجویان کشور. *طرح پژوهشی و علوم ورزشی، طرح پژوهش*. پژوهشگاه تربیت بدنی و علوم ورزشی.
- اندام، رضا، مهدی‌زاده؛ رحیمی و فریده تقی‌پور جهرمی (۱۳۹۲) بررسی اثرات برگزاری رویدادهای ورزشی بر جامعه میزبان. *پژوهش‌های مدیریت معاصر در مدیریت ورزشی*، سال سوم، شماره ۶، صص ۸۵-۷۳.
- جلالی فراهانی، مجید و ابراهیم علیدوست فرخی (۱۳۹۰). *مدیریت رویداد و اردوهای ورزشی*، تهران: انتشارات دانشگاه تهران. ۸۰-۳۳.
- حسینی، سیدفرهاد؛ احمدی، پرویز و سیدحمید خدادادحسینی (۱۳۸۹) بررسی تأثیرگذاری توسعه گردشگری قومی بر موضوعات اجتماعی و فرهنگی جامعه (مطالعه موردی: روستاهای هدف گردشگری استان کرمانشاه). *دوفصلنامه مدیریت شهری*، شماره ۲۶، پاییز و زمستان ۸۹، ۱۷۶-۱۶۳.
- رضانی، امین (۱۳۹۵) *بررسی عوامل موثر بر توسعه پایدار گردشگری، با رویکرد مدل‌سازی ساختاری تفسیری (مطالعه موردی: مشهد مقدس)*. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، رشته مدیریت جهانگردی - بازاریابی جهانگردی، دانشگاه علوم و هنر وابسته به جهاد دانشگاهی.
- رضانی‌نژاد، رحیم؛ هژبری، کاظم، عیدی؛ حسین، ریحانی؛ محمد و بهمن عسگر، (۱۳۹۴) *مدیریت ورزش نخبه: تجارت کشورهای موفق*، چاپ اول، آمل، انتشارات شمال پایدار.
- شجاعی، وحید؛ تجاری، فرشاد؛ سلیمانی تپه‌سری، بهاره و مرتضی دوستی (۱۳۹۰) برنامه‌ریزی راهبردی توریسم ورزشی استان مازندران. *فضای جغرافیایی، سال ۱۲، شماره ۳۹*، ۱۹۴-۱۷۳.
- شفیعی، زاهد، محمدی، امین (۱۳۹۳) بررسی تأثیرات توسعه گردشگری بر جامعه میزبان: نمونه موردی شهر چادگان. *فصلنامه جغرافیایی سرزمین، سال یازدهم*. شماره ۴۱، ۹۰-۷۷.
- صیادی، علی (۱۳۹۵) *بررسی عوامل موثر بر توسعه گردشگری ورزشی با تأکید بر جاذبه طبیعی*. نهمین کنگره پیشگامان پیشرفت، تهران، مرکز الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت. ۱۰.
- فیض‌الهی، غلامعلی (۱۳۹۴) *نقش گردشگری شهری در تأمین درآمد پایدار شهرداری‌ها (مطالعه موردی: شهرداری اصفهان)*. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد واحد نجف‌آباد. ۷۰.
- کاظمی، مهدی (۱۳۸۵) *مدیریت گردشگری*. انتشارات سمت، چاپ اول، تهران. ۸-۲.

- کرمی‌پور، عارفه. (۱۳۹۱) نقش صنعت گردشگری در توسعه اقتصادی منطقه‌ای: شناخت امکانات و محدودیت‌ها در ایران و جهان. دومین همایش ملی راهکارهای توسعه اقتصادی با محوریت برنامه‌ریزی منطقه‌ای. ۱۱-۱۶.
- محمودی یکتا، مهدی؛ ذبیحی، اسماعیل؛ جورابلو، مسعود (۱۳۹۱) تأثیر مؤلفه‌های گردشگری بر گرایش گردشگران ورزشی به ایران. *نگرش‌های نو در جغرافیای انسانی*. سال ۴، شماره ۲، ۱۳۹-۱۴۹.
- نیکنام، کامبیز. (۱۳۹۷) تأثیر متقابل گردشگری شهری و گردشگری ورزشی در توسعه پایدار گردشگری و اقتصاد کلان شهرها. کنفرانس عمران، معماری و شهرسازی کشورهای جهان اسلام، تبریز، دانشگاه تبریز - دانشگاه شهید مدنی آذربایجان - دانشگاه علمی کاربردی شهرداری تبریز. ۲۵-۴۲.
- Bassler, R., (2007) *Beach volleyball Nestea European Champion chip, Eire analyze the tourist Effete the European Beach Volleyball events in St. Pollen*. Kreime: Study commissioned by the Lower Austria Commercial GmbH.,1-18.
- Böhlke, N. and L. Robinson (2009) Benchmarking of élite Sport Systems, *Management Decision*, 47(1): 18.
- Brown, D.A., & Massey, J., (2001) *Literature Review: The Impact of Major Sporting Events*. London, UK Sport, 1-41.
- Campbell, M. & Phago, K. (2008) The Impact of Major Sporting Events on the Economy and the People of a Developing Region".The Case of the 2010 FIFA World Cup Tournament. *Africa Insight*. 38(3): 2634, December 2008.
- Chalip, L., Green, B.C., & Hill, B. (2003) Effects of sport event media on destination image and intention to visit. *Journal of SportManagement*, 17, PP: 214- 234.
- Cho, kwang-Min (2004) *Developing Taekwondo as a tourist commodity*. IJASS, 13(2), 53-62.
- Diro, J.; Jakoo, R. (2006) Resource Guide to the Impact of Events, Hospitality, Leisure, *Sport and Tourism Network*, 2-6.
- Douglas, N., Douglas, G., & Derrett, R (2001) *Special interest groups: context and Cases*. John Wiley & Sons, Brisbane, Qld. 2-14
- Fredline, L., Jago, L., & Deery, M (2003) The Development of a Generic Scale to Measure the Social Impacts of Events. *Event Management*, 8, 23-37.

- Getz, D., (1991) *Festivals, special events and tourism*. Van Nostrand Reinhold, New York. 6-18
- Getz, D., (1997) *Event Management & Event tourism*. Cognizant Communication Corporation, New York, 25-74
- Gibson, H.J., Kaplanidou, K., & Kang, S. J. (2012) Small scale event sport tourism: A case study in sustainable tourism. *Sport Manage Mint Review*, 15(2), 160-170.
- Hall, C.M. (1992) *Hallmark Tourist Events- Impacts, Management and Planning*. Bellhaven Press, London. 9-16
- Henderson, J.C. (2007) corporate social responsibility and tourism: Hotel companies in Phuket, Thailand, after the Indian Ocean tsunami". *International Journal of Hospitality Management*, 26(1), 228-239.
- Horne, J., & Manzenreiter, W., (2004) Accounting for mega-events: forecast and actual impacts of the 2002 Football World Cup Finals on the host countries Japan. *International Review for the Sociology of Sport*, 2, 187–203.
- Hritz, N., & Ross, C. (2010) The perceived impacts of sport tourism: an urban host community perspective. *Journal of Sport Management*, 24(2), 119-138.
- Icoz, O.; Gunlu, E.; & Oter, Z. (2010) Sport tourism destinations as brand and factors affecting destination choices of soccer teams. *5 Th International congress on Business, economic and Management*. 1-73
- Kamilla Swart and Urmilla Bob. (2007) The eluding link: Toward developing a national sport tourism strategy in South Africa beyond 2010. *Politikon*. 34 (3). PP: 373-391.
- Kaplanidou, K. (2006) The Impact of Sport Tourism Event Image on Destination Image and Intentions to Travel: A Structural Equation Modeling analysis. Unpublished Doctoral Dissertation, *Michigan State University*, East Lansing.
- Ko sasi, V. (2005) Sports tourism, in Inndia. *Journal of sports tourism*. 25-36
- Laimer, P., & Weiss, J (2009) Portfolio Analysis (PFA) as a strategic tool for tourism policy: an integrated analysis of overnight data. *Tourism Review*, 64(1), 17-31

- Lee, Y., (2003) Conference on sport and tourism. *Journal of Sport Tourism*, 2, 75-93.
- Malfas, M., Theodoraki, E., & Houlihan, B., (2004) *Impacts of the Olympic Games as Mega events*. 11-19.
- Manzenreiter, W. (2008). The benefits of hosting: Japanese experiences from the 2002 football World Cup. *Asian Business & Management*, 7, 201-224.
- Matos, P. (2006). Hosting mega sports events a brief assessment of their multidimensional impacts. *Paper presented at The Copenhagen Conference on the Economic and Social Impact of Hosting Mega Sport Events on 01/09/2006*.
- Ntloko, N.T., & Swart, K. (2008) Sport Tourism Event Impacts on the Host Community: A Case Study of Red Bull Big Wave Africa. *South African Journal for Research in Sport, Physical Education and Recreation*, 2, 79-93.
- Putnam, R.D. (1993) Making Democracy Work: Civic Traditions in Modern Italy. *Princeton University Press, Princeton, NJ*. 2-8.
- Ritchie, J., (1984). Assessing the Impact of Hallmark Events: Conceptual and Research Issues. *Journal of Travel Research*, 1, 2-11.
- Ritchie, J.R., & Lyons, M., (1990) Olympus VI: A Post-Event Assessment of Resident Reaction to the XV Olympic Winter Games. *Journal of Travel Research*, 3, 14-23.
- Sanderson, K, Harris, F, Russel, S. (2000) The economic Benefit of Sport: A Review. Hong Kong sport development board, *Business and Economic Research Ltd (Wellington, N.Z)*. 1-14
- Smith, A., Fox, T., (2007) From Event-led to Event-themed Regeneration-The 2002 Commonwealth Games Legacy Programmed. *Urban Studies*, 5, 1125-1143.
- Solberg, H. &Preuss, H. (2007) Major sport events and long-term tourism impacts. *Journal of sport Management*, 21, 213-234.
- Sotiriadou, K., Shilbury, D., & Quick, S., (2008) The attraction, retention transition, and nurturing process of sport development: Some Australian evidence. *Journal of Sport Management*, 22, 247-272.
- Szucs, A, Moreau, S, Allard, F. (2009) Aspects of stadium design for warm climates. *Building and Environment*, 44, 1206-1214.

- Van der Zee, E. (2011) Image improvement as a tangible legacy of Hallmark events; the case of the 2010 World Cup in South Africa. *Research Master Human Geography and planning Faculty of Geosciences*, 1-23.
- Yamaguchi. Y. (2004) *Sports tourism, sport volunteer and sport for all*.
- Yao, J., (2010) The effect of hosting the Olympics on national image: An analysis of US newspaper coverage of host countries with reputation problems. Graduate Theses and Dissertations, Iowa State University. *Journal of the Institute of Civil Engineer*, 3, 209-220.

